

Familien Nygaard på Viken

Familien Nygaard har vært knyttet til Viken i flere perioder. Marit Rasmusdatter var først gift med Oluf Vigen som er nevnt som bruker av Viken i 1657. De fikk sønnen Jens Jacobsen Vigen (1706-1738). Etter at Oluf døde giftet Marit seg igjen, denne gang med Nils Lauritsen fra Nygård. Fra Jens Jacobsen var familien knyttet til Viken fram til og med Johanne Maria Nygaard (1841-1914) som var gift med Halfdan Mustad (1838-1887). Imidlertid var det et opphold i eierskapet i årene 1846 til 1874 da henholdsvis prost Hans Peter Borchgrevink (1782-1864) og sønnen, sogneprest Henrik Christian Borchgrevink (1811-1891) eide garden. Hans Peter var sogneprest i Vardal 1822-1863 mens Henrik Christian var sogneprest på Nes på Hedemarken.

Da Hans Peter Borchgrevink kjøpte Viken var Johannes Monsen øvre Gjøvik (1779-) selger. Han var gift med Helene Jacobsdatter (1794-1857) som kom fra garden. De hadde datteren Marthe Johannesdatter (1811-) som i 1840 giftet seg med gardbrukeren på Nygård, Anders Nilsen (1809-). Johannes fire søsken Christian, Helene, Oline og Lina emigrerte alle til Amerika.

Viken fotografert av Widerøe i 1961.

Marthe og Anders fikk i alt seks barn, men bare to nådde voksen alder: Johanne Marie (1841-1914) og Hans Petter (1846-1920). Johanne giftet seg i 1862 med Halfdan Mustad (1838-1887). Halfdan var sønn av Anne Marie og Ole Mustad. Ole Mustad kjøpte Hørstad i 1861 og overlot driften til Halfdan. Johanne og Halfdan bodde imidlertid ikke på garden. Halfdan var handelsfullmektig i Mustads landhandel i Heimdal i Gjøvik og ekteparet bodde der i 1865. I 1875 er de registret bosatte på Viken etter å ha kjøpt garden året før. Ole Mustad hadde da makeskiftet Hørstad mot Solbjør. Halfdan Mustad ble ingen gammel mann idet han døde allerede i 1887, 49 år gammel. Johanne forvaltet Viken alene til hun døde i 1914.

Johanne og Halfdan Mustad. Johanne (1841-1914) var datter av Marthe Johannesdatter Viken og Anders Nilsen Nygaard. Marthe var dermed odelsberettiget på Viken som de tok over i 1874. Ekteparet var barnløse, og etter Johannes død i 1914 tok nevøen Bjarne Nygaard over garden.

Viken med strandlinje langs Mjøsa skulle bli oppstykket og offer for mange formål i årenes løp. Smeden Ole Johannessen kjøpte i 1846 Vikengen som hadde vært et husvær. Da kjøpstaden ble etablert i 1861 inngikk Gjøvik en forpaktningkontrakt med en del av Vikengens areal. Ole Johannessen overdro i 1885 Vikengen til sønnen Johannes J. Olsen. Johannes inngikk i 1899 en kontrakt med Gjøvik der kommunen fikk rett til bruk av avfallstomt samt rett til å benytte veg til denne. Johannes bodde i Vardal og avstanden til skolen var lang. Som motytelse skulle sønnen til Johannes derfor få fri skolegang ved Gjøvik folkeskole.

Bjarne Nygaard var en svært engasjert hesteholder. Det er uvisst om mannen på bildet er ham.

Vikengen ble i sin helhet solgt til Gjøvik kommune i 1905 som benyttet en del av arealet til gravplass og lasarett. Det ble også utskilt tomt til bolig for Johan Castberg som kalte eiendommen Fredevik etter sønnen. Huset ble senere benyttet til barnehjem.

Anleggsområdet for Vikodden travbane våren 1952

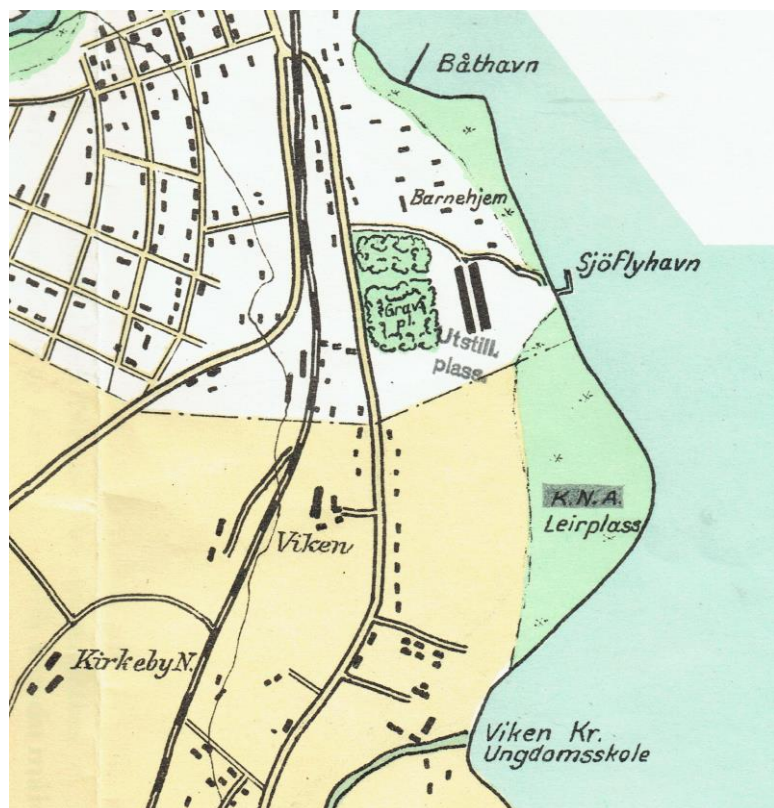
Kanonstilling og skytefelt på Viken slik det er gjengitt i Thor Wangs bok om RA 100 år

Det store arealet mellom gravplassen og Mjøsa ble fra høsten 1940 opparbeidet til utstillingsplass. Det var hele tiden et ønske om at denne skulle utvikles til en travbane. Dette ble en realitet først etter krigen. I 1952 begynte arbeidene og det første travløpet kunne arrangeres senhøsten 1954.

Viken-området ble utsett til å være ideelt til mange forskjellige formål. Dette skulle omfatte en så spesiell aktivitet som skyting med kanon. Johanne Mustad inn-

gikk i 1902 en avtale der «Rødfos Patronfabrik gives ret til at benytte en vei til fremkjøring av kanoner, samt ret til at opstille disse paa Vikodden paa Mjøsens bred til skydning udover fjorden mod en afgift 10 kr pr dag skydning foretages». Denne retten ble tinglyst og skyting ble igangsatt fra februar 1902. Maksimal skuddvidde i retning sørøst skulle være opp til 4000 meter. Ammunisjonsfabrikken brukte denne standplassen regelmessig til 1939. Da hadde man allerede begynt å bruke en standplass på Fjellhaug ved Skreia. Se mer om dette i egen artikkel.

På Gjøvik oppsto rett før 1900 et ønske om å opprette en kristelig ungdomsskole. Dette ble en realitet og virksomheten startet i leid lokale på Biri under navnet Opland Ungdomsskole. Senere

Gjøvik skulle også ha egen sjøflyhavn. Slik ble det reklamert på turistkart for Gjøvik i 1949.

fikk navnet tilføyet «kristelige». Beliggenheten på Biri ble imidlertid ansett å være for dårlig, og de ville være nærmere Gjøvik.

Hovedbygningen på Viken

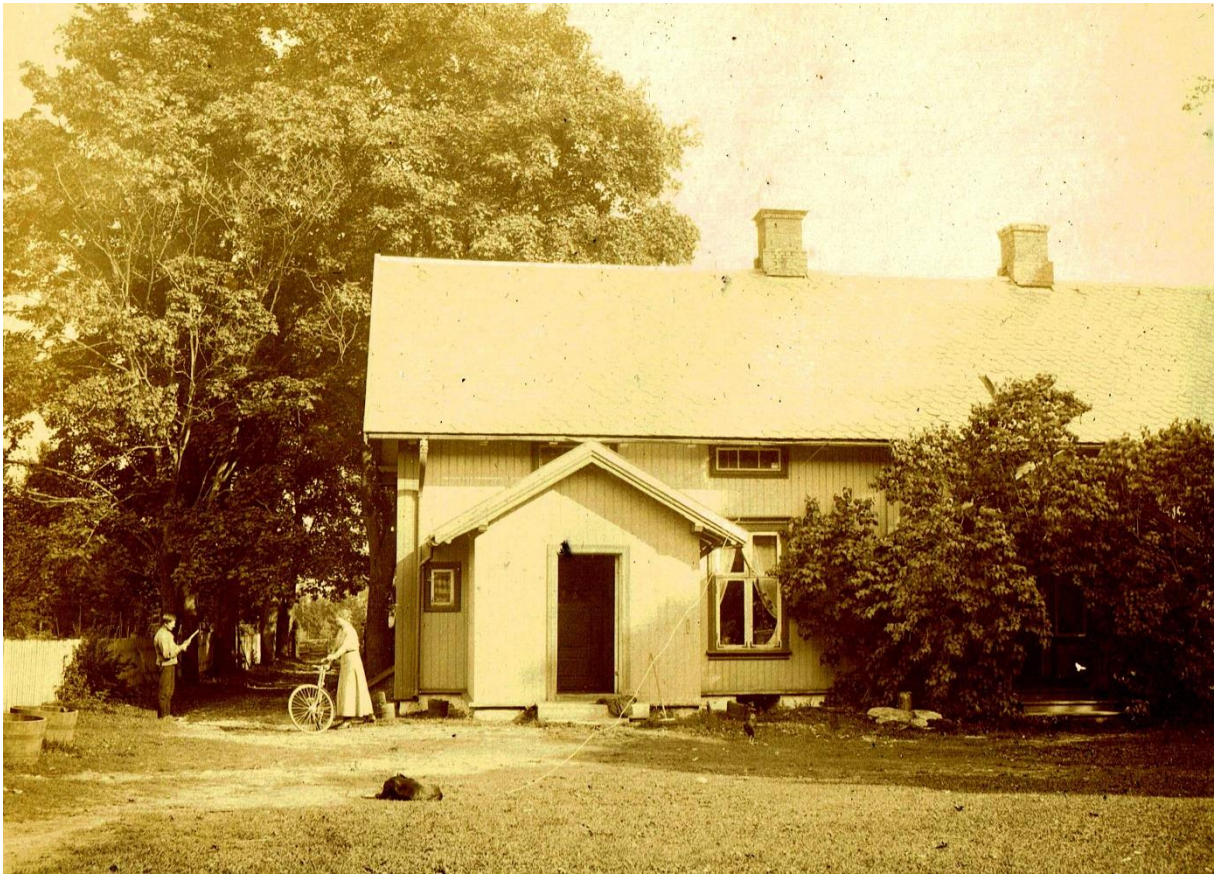
Postkort som viser skuronn på Viken. Skolebygningen «Gamleviken» var eneste skolebygning til 1906 da det kom et stort nybygg. Det ble kjøpt en bygning i Vardal som ble flyttet til stedet.

Viken

Elevkull foran «Gamleviken» og det nye skolebygget.

Ettermiddagsidyll på tunet på Viken.

Johanne Mustad på Viken kunne tilby leie av «Gamleviken» på sin eiendom. I 1906 fikk skolen anledning til å kjøpe huset og tomteområdet. Den gamle bygningen ble raskt for liten for skolen, og det ble igangsatt omfattende bygging av undervisningsbygg, internat og lærerboliger.

Viken gikk heller ikke klar av traseen for jernbaneanlegget til Gjøvik. I 1899 ble det nødvendige areal ekspropriert og de første togene rullet forbi gardsbygningene på Viken i 1902.

Gjøvik Meieri sikret seg i 1938 tomt for nytt meierianlegg ved å kjøpe 18 dekar av Bjarne Nygaards eiendom på Vikodden. Fra 1921 lå Viken i Gjøvik og kommunen hadde egentlig utsett tomta til idrettsplass. Da meieriet ikke så noen annen fornuftig tomteløsning ble det til at nybygget skulle ligge her. På grunn av krigen drøyde det med igangsetting og først i 1950 forelå det endelig beslutning om bygging. I februar 1953 kunne så produksjonen starte i det moderne anlegget.

Johanne Mustad døde i 1914. Det ble til at den yngste av sønnene på Nygård, Bjarne Nygaard (1883-1967) tok over garden. I likhet med flere av søsknene var han ugift. I 1920 bodde mange medlemmer av familien Nygaard på Viken, foruten

Bjarne. Kristian, f. 1906 og Herborg, f. 1908 var barn av Thea og Adolf Nygaard. Maria Nygaard, f. 1870 var husholderske. Søsteren Helene, f. 1877, holdt på med «husarbeid for sin bror». Nils Nygaard, f. 1879, var møbelsnekker.

Viken ble stadig mer nedbygget og da Bjarne Nygaard døde i 1967 solgte arvingene det gjenværende til Gjøvik kommune.

Viken med nabobygninger 1961.

Viken-området sett fra luften i 1961